

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio IV. De Ultimo Fidei Resolutivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

rarò habeant sufficientem applicationem illius, tamen non est impossibilis, ut colligitur ex 3. Reg. 20. v. 35. ubi ita dicitur. *Vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere: cui ait: Quia nolui audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percutiet te leo: cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit: hoc est, ut apud Emanuelema habet versio Chaldaea, occidit: ex qua poena, huius nolentis percutere, habetur, eum fuisse culpabilem in non credenda illa revelatione, & mandato DEI. Regulariter tamen requiritur approbatio, & applicatio Ecclesiae, ut habetur ex Lateranensi citato. n. 144.*

153. Ob. 6. Saltem revelatio privata de rebus temporalibus non est motivum fidei: ergo. prob. ant. talis revelatio non habet pro objecto aliquid Divinum: ergo. Resp. neg. ant. sicut enim revelatio publica de rebus temporalibus, e. g. de armentis, aut ovibus Jacobi, vel de cane Tobiae, est objectum formale fidei, & non minus esset hæreticus, qui ista pertinaciter negaret, quam qui negaret mysterium SS. Trinitatis: ita etiam non minus est motivum fidei revelatio privata de rebus temporalibus, quam revelatio privata de spiritualibus; nam in utroque casu adest testimonium DEI: nec minus revelatio de temporalibus, quam revelatio de spiritualibus creditur; quia DEUS eam dicit: adeoque habetur etiam objectum formale Divinum: ex quo patet, ad probationem negandum esse ant. vide n. 6. & 7.

QUÆSTIO IV.

De Ultimo Fidei Resolutivo.

ARTICULUS I.

Quodnam sit Ultimum Fidei Divinae Resolutivum.

154. **H**æc controversia plures paginas variis auctoribus implet: & quosdam in opiniones satis mirabiles abstrahit, quas singillatim refutare non est animus: videre eas potest, cui lubet, apud Gormaz de virt. Theol. disp. 16. sec. 1. n. 771. Ut autem hanc quæstionem, inter præcipuas huius tractatus non infimam, clarè resolvamus, notandum, per *resolutivum ultimum* non intelligi hîc causam efficientem, immediatam, & adæquatam actûs fidei; hæc enim facile assignaretur, scilicet complexum ex omnipotentia DEI, & habitu fidei (nisi huius defectum ipsa etiam omnipotentia extrinsecè applicata suppleat) item ex gratia, si hæc physicè influat: tandem ex intellectu creato; nam actus supernaturalis fidei, nec adæquatè procedit à principio supernaturali (quia est vitalis, & consequenter debet intellectus, per eum vivens, concurrere) nec adæquatè à principio tantum naturali, ut est de fide ex Tridentino.

155. Verum hæc quæstio hîc loci non agitatur in hoc sensu: sed per *resolutivum* hic intelligitur *motivum*, seu *objectum formale ultimum*, in quo credens quiescit, & quod ipse pro ultimo responso intra lineam fidei dat interroganti, quare talem, vel talem actum fidei eliciat. Dixi *intra lineam fidei*; nam habitus, vel actus, non debet extrahi extra suam lineam, nec ei assignari pro resolutive aliquid, non spectans ad ejus lineam. Sic resolutivum ultimum charitatis Theologica rectè assignatur bonitas DEI infinita; quia hæc est ultimum motivum intra lineam habitûs charitatis: & in hac quiescit ipse in linea sua. Quare, si quis ulterius quereretur, unde sciatur, bonitatem DEI esse infinitam, talis interrogatio jam esset extra lineam charitatis; non enim ad charitatem attinet scire, sed tantum amare suum objectum formale super omnia: non autem charitas amat, multo minus super omnia amat eam scientiam, vel notitiam.

Hinc motiva probantia, DEUM esse summum bonum, non sunt motivum charitatis Divinae: sed sunt motivum, aut fidei, aut alterius habitûs intellectualis, qui credit, vel scit, ex suis rationibus, DEUM esse summum bonum. Sic etiam motivum obedientiae intra lineam suam est præceptum: scientia autem de præcepto non est objectum formale obedientiae, sed alterius habitûs, aut actûs, ad obedientiam præsuppositi. Unde similia argumenta, quibus e. g. probatur, DEUM esse summum bonum, vel legem esse latam, non sunt motiva charitatis, aut obedientiae; sed tantum sunt conditiones, vel applicationes morales motivorum, in eo sensu, in quo dicitur, cognitio esse applicatio motivi ad voluntatem. Similiter motiva actûs imperantis sunt suo modo conditiones, vel applicationes, motivorum propriorum actûs imperati. Sic si quis ex timore gehennæ imperet sibi actum contritionis perfectæ, metus gehennæ non est motivum istius, nec intra huius lineam; (est enim tantum motivum attritionis) sed respectu contritionis est tantum aliqua quasi applicatio motivi: quod motivum est sola pura DEI bonitas propter se ipsam.

156. Sicut autem dantur applicationes motivorum, respectu habituum, & actuum voluntatis, ita etiam dantur applicationes motivorum, respectu habituum, & actuum intellectûs. Huius rei exemplum valde appositum affert Gormaz de virt. Theol. n. 225. Intrat e. g. homo doctus in officinam bibliopola: legit aliquem librum, cujus auctorem ignorat, sive quia titulus deest, sive quacunque de causa: placent, quæ ibi legit de variis Theologicis rebus: quarit igitur bibliopolam, hominem non alia scientia, quam superficiali librorum notitiâ instructum, seu, qui sciat quidem, quales auctores in officina adsint, & quomodo nominentur: de cætero autem, nec Theologus, nec Philosophus sit: ab hoc audit, auctorem libri illius esse S. Augustinum; tum enim verò statim firmius adhuc adheret le-

etis, quam antè: non tamen propter auctoritatem bibliopolæ, cuius auctoritas in rebus Theologicis nulla est: sed tantum propter auctoritatem S. Augustini, ei applicatam per dictum bibliopolæ.

Quare hic assensus: *Credo ista; quia S. Augustinus ita scribit*: ultimatò resolvitur in auctoritatem S. Augustini, & non in auctoritatem bibliopolæ, ob quam neutiquam eliceretur assensus, tam firmiter lectis adhærens: & in hoc casu ulterius querere, unde sciatur, hoc esse à S. Augustino scriptum, non est amplius querere motivum huius assensus, & intra ejus lineam: sed est querere motivum cognitionis præviæ, & tantum applicantis motivum assensus: sequè habet hoc motivum in ordine ad assensum, rebus illis in libro lectis præstitum, sicut se habet motivum probans, quòd DEUS sit summum bonum, in ordine ad actum charitatis: & superior quæstio etiam eodem modo se habet in ordine ad illum assensum, sicut se habet querere, unde sciatur, DEUM esse summum bonum, in ordine ad actum charitatis. His prænotatis

157. Dico. Ultimum resolutivum fidei est testimonium DEI infallibile, seu complexum ex sapientia, veracitate, & revelatione externa DEI. ita Suarez de fide disp. 3. sec. 10. n. 9. ubi ait, ultimam resolutionem fidei fieri in ejusdem objectum formale: hoc autem cum S. Thoma docet, esse primam veritatem revelantem; hinc n. 8. & 10. docet idem Eximius, auctoritatem Ecclesiæ non esse ultimum resolutivum fidei; eoquòd Ecclesiæ, etiam ut directæ à Spiritu S. non loquatur, sed tantum applicet verbum DEI. Unde docet, maxime n. 10. rudes, credentes Ecclesiæ ut directæ à Spiritu S. aliquo modo implicite resolvere suam fidem in auctoritatem DEI, quam (ut ait) in Ecclesiæ quasi loquentem supponant. Consentit Gormaz de virt. theol. n. 782. & communis nostrorum.

Prob. conclusio. Illud est ultimum resolutivum fidei, in quo tanquam in motivo, vel objecto formali, quiescit intra lineam fidei intellectus: sed hic quiescit in dicto complexo: ergo. prob. min. si queratur ab intellectu, cur credat e. g. incarnationem Verbi Divini, respondet: *Quia DEUS summè sapiens, & verax, id revelavit*: nec potest intra lineam fidei aliam responsionem dare: sicut, si queratur à voluntate, cur amet DEUM super omnia, respondet: *Quia est infinite bonus, & amabilis*: nec potest intra lineam charitatis aliud responsum dare: ergo. prob. ant. qualemunque aliam responsionem det intellectus, si ea non contineat dictum, vel revelationem, aut testimonium DEI, non assignabit motivum fidei, consequenter nec ultimum resolutivum ejusdem; nam fides, ut sapius jam dictum, præsertim n. 38. & 39. indispensabiliter exigit pro motivo testimonium DEI.

158. Ut autem clarius fiat probatio sententiæ nostræ, afferam breviter quæstio-

R. P. Ant. Mayr. theol. Tom. I.

nes, quæ occasione actus fidei possunt fieri. Prima igitur quæstio est. *Cur credis incarnationem?* Respondeo: *Quia DEUS summè sapiens, & verax, eam revelavit*: & hæc responsio est omnino intra lineam fidei. Secunda est. *Cur credis id, quòd DEUS summè verax, & sapiens, revelavit, seu dixit?* Respondetur, clarum esse, quòd dicto illius Credendum sit, qui nec falli, nec fallere potest. Sanè hæc quæstio est similis illi, quæ quis quereretur, cur assentiatur rei ex terminis evidenti; ipsum enim dictum infallibile meretur assensum propter se: & hinc etiam ad hanc quæstionem non potest intra lineam fidei alia responsio dari, neque etiam debet, quam hæc: *Quia hoc DEUS infallibiliter dicit*.

Tertia quæstio est. *Cur credis, DEUM esse summè sapientem, & summè veracem?* Respondeo, huic quæstioni intra lineam fidei non potest dari alia responsio, quam hæc: *Quia hoc DEUS infallibiliter dicit*: quomodo autem hæc responsio non incurrat circulum vitiosum, vel petitionem principii, melius declarabitur infra in objectionibus.

Quarta quæstio. *Unde scis, quòd DEUS sit summè sapiens, & verax?* Respondeo: hæc quæstio non potest habere responsum intra lineam fidei; non enim ad fidem spectat scire, sed tantum credere: sicut ad charitatem non spectat scire, DEUM esse summum bonum; quia hæc scientia non datur intra lineam charitatis. Extra fidem autem respondeo, hoc sciri ex iis rationibus, quibus DEUS probatur esse Ens perfectissimum: quæ tamen, quia ordinariè naturales tantum sunt, non sufficiunt ad assensum firmissimum fidei, aut hujus resolutivum, sed tantum ad ejus applicationem.

159. Quinta quæstio. *Cur credis DEUM esse locutum?* Respondeo intra lineam fidei: *Quia locutus est*: ubi notandum, quemlibet, dum loquitur, hoc ipso exercitè dicere, seu testari ipso facto, se loqui; hinc impossibile est, ut DEUS aliquid, quodcumque sit, revelet, & non simul exercitè revelet suam revelationem, seu testimonium. Unde propter ipsum dictum non tantum potest credi objectum, e. g. incarnatio: sed etiam potest credi, quòd DEUS locutus fuerit. Pariter quis loquens, dum scribò loquitur, & petit sibi credi, eo ipso dicit, se intelligere, aut scire rem, de qua loquitur, & veraciter eam dicere; hinc etiam exercitè, seu ipso facto, testatur, se habere sapientiam, & veracitatem, & auctoritatem, cui fides possit adhiberi.

Hæc autem quilibet exercitè dicit proportionaliter ad se; unde homo censetur tantum dicere sapientiam, & veracitatem humanam, pro sua conditione; quia tantum petit fidem humanam. At, quia DEUS petit fidem Divinam, seu firmissimam, sua locutione exercitè dicit auctoritatem infallibilem. Per hoc tamen non negatur, quòd non possit signatè, vel reflexè etiam aliquis dicere, se loqui; sequè esse sapientem, & veracem. Et sic in Scripturis sapius reflexè

F

reve-

revelatur, seu dicitur DEUS locutus: reflexè etiam, & signatè, dicitur, DEUS esse verax, sapiens, infallibilis, ut videre est n. 54. videatur etiam Suarez *disp. 3. de fide sec. 12. n. 12.*

160. *Sexta quæstio. Unde scis, quòd DEUS sit locutus?* Respondeo iterum, non esse fidei, hoc scire: imò probabilius nec extra fidem, strictè loquendo, scitur universaliter, DEUM esse locutum; nam probabilius non est evidens fides Catholica, de quo infra; hinc etiam extra lineam fidei non scitur, DEUM esse locutum: sed tantum scitur, hoc esse evidenter credibile & credendum, sive esse evidentem credibilitatem, & credentiam, seu obligationem credendi fidem Catholicam. Positâ autem evidentiâ de obligatione credendi, potest, & debet, voluntas imperare, & intellectus elicere actum fidei. Sicut quando est evidens obligatio adorandi hostiam, de qua non possum prudenter dubitare, quòd sit consecrata, certè debeo eam adorare, etsi evidenter non sciam, quòd sit consecrata.

Septima quæstio. Cur vis credere? Respondeo: hoc non attinet ad fidem, cuius non est velle (cùm sit virtus intellectus, non voluntatis) sed spectat hoc ad habitum piæ affectionis, intra cuius lineam respondetur: *Quia honestum est credere, & implere obligationem credendi;* ut enim diximus n. 9. actus fidei, utpote meritorius, debet esse liber: non autem potest esse liber in se ipso, & intrinsecè; cùm sit actus intellectus, qui est potentia necessaria: ergo debet esse liber in alio, seu extrinsecè, scilicet in imperio voluntatis. Quare ad eum requiruntur duo habitus, unus voluntatis, dictus piæ affectionis, qui liberè imperet actum, alter fidei Theologicæ, qui eum eliciat. Isti habitus habent diversa motiva: piæ affectio respicit honestatem actus fidei, & honestatem implendi obligationem credendi: fides autem respicit testimonium Divinum.

161. *Octava quæstio. Unde scis, dari obligationem credendi?* Respondeo: hæc quæstio est prorsus extra lineam fidei, imò & piæ affectionis, ad quam non spectat scire obligationem, sed eam implere: sicut ad charitatem non spectat scire, DEUM esse summum bonum, sed eum amare. Spectat igitur illa notitia obligationis credendi ad aliquem habitum intellectus, qui ex motivis credibilitatis, & etiam credentitatis, ut vocant, concludit, dari evidenter hanc obligationem. Quenam autem sint illa motiva, fusè dicemus *disp. sequenti.* Non autem nititur fides istis motivis (saltem, si non aliqua sint verbum DEI, ut aliqui volunt) sed præsuppositis his inferioribus, tanquam applicantibus motivum superius testimonii Divini, fides propter solum testimonium DEI applicatum, elicit assensum longè firmiorem, quàm mereantur illa motiva inferiora: sicut charitas, præsupposita cognitione de bonitate DEI, elicit amorem DEI super omnia, & longè majorem, quàm mereatur illa qualiscunque cognitio: & in casu al-

lato n. 156. legens librum S. Augustini, elicit assensum firmiorem, quàm mereatur autoritas bibliopolæ. Quomodo autem rudes fidem suam resolvant in DEUM, dicemus infra à. n. 456.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

162. **O**B. 1. Esse revelatum nihil ponit reale in rebus, consequenter est tantum ens rationis: sed ens rationis non potest esse specificativum, consequenter nec ultimum resolutivum actus fidei: ergo. Resp. dist. ma. esse revelatum est ens rationis metaphysicum, aut physicum. neg. ma. logicum. om. ma. & dist. min. ens rationis metaphysicum non potest esse specificativum actus. om. min. physicum, aut logicum. neg. min. & conf. *Ens rationis metaphysicum* est illud, quod realiter non potest existere, sed tantum aliquo modo concipi, ut Chimæra: & de hoc ente omitto, quòd non specificet habitum, quanquam fors aliquis alius hoc negaret. *Ens rationis physicum* est ipsa operatio intellectus, seu cognitio, quæ utique specificat suum habitum, tanquam effectus suam causam. *Ens rationis logicum* juxta multos est terminus secundò intentionalis: & in hoc sensu esse revelatum, non est ens rationis; hinc omisi ma. Juxta alios autem *ens rationis logicum* est idem, ac concretum logicum, seu denominatio extrinseca, cujus scilicet forma non inest subiecto, ut cognitum, visum &c. & tale concretum etiam est esse revelatum: falsum autem est, quòd talia non specificent actum, vel habitum; nam formæ etiam extrinsecæ magnam vim habent, ad movendum intellectum, vel voluntatem, ad hos, vel illos actus, ut patet in innumeris: sic res visa movet ad amorem: res perditæ ad luctum: recuperata ad gaudium &c.

163. **O**B. 2. Potest dari actus fidei, qui non attingat testimonium Divinum: sed hic non habet pro ultimo resolutivo istud testimonium: ergo. Resp. dist. ma. potest dari actus fidei formalis. neg. ma. fidei objectivæ, vel virtualis. conc. ma. & dist. min. hic actus fidei objectivæ non habet pro resolutivo intrinsecò testimonium DEI. conc. min. non habet pro extrinsecò. neg. min. & conf. Quid sit actus fidei objectivæ, dictum sufficienter est n. 43. hic autem actus, cùm non habeat motivum intrinsecum, non potest utique in illud resolvi. Habet autem motivum extrinsecum, scilicet ipsum testimonium DEI; nam hoc, cùm sit intrinsecum respectu actus fidei formalis, eo ipso est extrinsecum respectu actus fidei objectivæ. Si neges, posse motivum extrinsecum dici resolutivum, eoquòd non sit intra lineam actus ipsius, non tecum contendam, sed aliter dist. min. & est actus fidei objectivæ. om. min. est actus fidei formalis, de quo est nobis

nobis sermo. neg. min. & conf. sic autem actus fidei objectivæ nullum omnino habebit resolutivum, quod ad admittendum, viderit, qui hæc objicit.

164. Ob. 3. Posset dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesiæ: ergo non necessario resolvitur in testimonium DEI. Resp. Vel intelligitur auctoritas Ecclesiæ tantum humana, scilicet tanquam alicujus congregationis ex sapientissimis membris conflata: & tota hæc sapientia & auctoritas est fallibilis, præsertim circa difficillima mysteria, quæ nostra fides amplectitur: adeoque huic auctoritati non potest inniti fides illa firmissima, quæ exigitur à nobis. Vel intelligitur auctoritas Ecclesiæ, ut infallibilis per assistentiam Spiritus S. & rursus distinguendum est; vel enim propositio, aut definitio Ecclesiæ, à Spiritu S. directæ, est verbum DEI: & actus fidei, resolutus in eam definitionem, resolvitur realiter in verbum, seu testimonium DEI, quod volumus: vel illa definitio non est verbum DEI, sed tantum infallibilis ejus applicatio: & actus fidei non resolvitur in illam; quia, ut hucusque sæpe, & sufficienter probatum, actus fidei exigit pro objecto formali testimonium DEI. Quid autem ex his duobus tenendum, examinabimus infra à n. 443. In forma dist. ant. posset dici, actum fidei resolvi in auctoritatem Ecclesiæ, si definitio Ecclesiæ sit verbum DEI conc. ant. si non sit. neg. ant. & conf.

165. Ob. 4. Posset dici, quod actus fidei resolvatur in supernaturalem illustrationem Spiritus S. vel lumen supernaturale infusum: ergo. Resp. dist. ant. posset hoc dici, si illa illustratio sit testimonium DEI. conc. ant. si non sit. neg. ant. & conf. Non est dubium, DEUM sæpe illustrando interius loqui; sic enim sæpe Prophetis locutus est: & hinc illustratio interior etiam potest esse locutio DEI: quo casu utique actus fidei poterit ea niti. Sed tunc debet ea illustratio ita clara esse, vel certe cum talibus signis proponi, ut prudenter dubitari non possit, DEUM per eam loqui. At non omnis illustratio interior supernaturalis, seu Spiritus S. est talis; nam multæ tantum proponunt alias rationes, & sunt cognitiones aliquæ supernaturales rationum quorundam e. g. signorum credibilitatis Ecclesiæ: neque proponunt rem semper in se ipsa veram, sed tantum evidenter credibilem: neque etiam proponunt reflexè, aut exercitè se ipsas, ut verbum DEI: sed potius proponunt ut verbum DEI aliquam revelationem à se distinctam, & sæpissimè externam. Insuper neque signa credibilitatis eò tendunt, ut omnis illustratio superna habeatur pro verbo DEI, sed tantum aliqua alia revelatio, in ordine ad quam etiam datur ea illustratio.

Uterius ordinariè illustratio superna non est sufficienter à nobis discernibilis, aut nobis sufficienter proposita, sive applicata tanquam testimonium DEI: adeoque illustratio superna, quam ordinariè habemus, non potest esse motivum fidei; hoc enim

debet esse ita propositum, & applicatum, ut discerni utique possit ejus existentia, saltem ut de ista prudenter dubitari non possit: neque etiam prudenter dubitari possit, quod sit testimonium, seu locutio DEI: tales autem non sunt illustrationes ordinariæ, & præsertim illustrationes multæ, præviæ ad piam affectionem, vel etiam ad actum fidei.

Talis etiam non est illustratio, qua cognoscimus credibilitatem nostræ religionis; quia non est locutio DEI; unde etiam actus, quo post acceptam eam illustrationem affirmamus eam credibilitatem (ut docet Gormaz de virt. Theol. n. 666. citans Suarezium disp. 4. de fide sec. 6, & Lugo de fide disp. 5. sec. 3.) non est actus fidei, sed vel procedit ab omnipotentia extrinsecè applicata, vel ab habitu connexo cum fide. Addit, Gormaz, eum actum, seu eam illustrationem, non esse revelationem; eoquod non sit actus obscurus, sed evidens: quæ ratio pugnat quoque contra alios actus prævios, saltem multos. Multò autem minùs dici potest, resolvi fidem in lumen internum, supernum, transiens, vel habituale, tenens se ex parte potentiæ, & productivum actus fidei, ut volunt Bannez, Arragon, & alii apud Gormaz de virt. Theol. n. 773. ut enim diximus n. 154. non agimus hic de causa efficiente, sed de objecto formali, & motivo fidei.

166. Ob. 5. Posset dici, fidem resolvi in hæc principia naturaliter evidentia, scilicet: *DEUS est summè verax, & sapiens*: &: *Omnis revelatio DEI est essentialiter vera*: ergo non debet resolvi in testimonium DEI ut tale. Resp. neg. ant. nam primò naturalis evidentia non est sufficiens motivum ad actum Divinæ fidei, qui exigit certitudinem, & firmitatem altioris ordinis, super omnia creata motiva, & à Scripturis semper revocatur ad testimonium DEI. Secundò non possunt ista motiva concurrere ad fidem, nisi cognoscantur per testimonium DEI, prout diximus n. 39. Tandem ista duo principia nondum reddunt quietum intellectum; nam utrumque potest esse verum, & tamen non dari actus fidei certissimus circa objectum, e. g. incarnationem; etsi enim DEUS sit summè verax, & sapiens: etsi etiam omnis ejus revelatio sit essentialiter vera, quando scilicet datur: si tamen DEUS hic, & nunc, non loquatur, quomodo ei credes? aut quomodo certus eris de incarnatione? Unde ad motivum adequatum fidei non sufficiunt illa duo principia, sed requiritur insuper, quod objectum sit à DEO dictum.

167. Ob. 6. Actus fidei, quo creditur prima veritas, seu quod DEUS sit summè verax, & sapiens, non potest resolvi in testimonium DEI infallibile: ergo nullus actus fidei. prob. conf. juxta nos omnis actus fidei affirmat, seu credit etiam primam veritatem, seu DEUM summè veracem, & sapientem; nam inhibentur hæ perfectiones in ipso testimonio DEI: ergo, si actus, credens primam veritatem, non potest resolvi in testimonium DEI, nullus actus fidei poterit in istud resolvi.

F 2

prob.

prob. iam ant. superius. prima veritas non potest movere ad credendam se ipsam: ergo. prob. hoc ant. in naturalibus alius est habitus, assentiens principiis immediatis, & alius habitus, assentiens veritatibus mediatis, seu conclusionibus: ergo alius est etiam in supernaturalibus: atqui prima veritas est quasi principium immediatum respectu actus fidei, & hic est quasi conclusio, seu veritas aliqua mediata: ergo habitus assentiens primæ veritati, est alius ab habitu fidei, assenti-ente actibus fidei.

Confirm. Actus fidei debet esse actus mediatu: sed assensus præstitus primæ veritati propter se, non est actus mediatu: ergo non est actus fidei. Resp. neg. ant. ad huius prob. iterum. neg. ant. ad cuius prob. conc. ant. neg. conf. Habitus naturales generantur ex frequentatis actibus: & hinc quando actus sunt diversi, generantur diversi habitus, & isti iterum limitantur ad similes actus. At habitus supernaturales infusi, cum non generentur ex actibus, & insuper sint quasi potentie, non ita arctè limitantur. Quamquam autem prima veritas sit aliquod quasi principium, cum tamen sit etiam aliquid, signatè, vel saltem exercitè revelatum, potest etiam per fidem affirmari.

Ad confirm. dist. ma. Actus fidei debet esse actus mediatu, hoc est, debet esse cognitio unius in alio, respectu objectorum distinctorum ab ipso testimonio DEI, seu primæ veritate. conc. ma. respectu ipsius etiam testimonii, & primæ veritatis. neg. ma. & om. mi. neg. conf. Cum alia objecta longè plura sint, & ista in ordine ad fidem non cognoscantur tanquam vera in se, sed tantum in testimonio Divino; hinc, denominatione desumpta à potiori, potest actus fidei dici actus aliquo modo mediatu. At verò ipsum testimonium DEI, seu prima veritas, non cognoscitur, seu affirmatur in alio per fidem, sed immediatè propter se: nec tamen propterea actus fidei respectu primæ veritatis erit assensus primi principii strictè dicti, ut jam dictum n. 49.

168. Dices. Hac ratione prima veritas deberet movere ad se ipsam, & esse prior se ipsa: hoc est impossibile: ergo. Confirm. 1. Auctoritas DEI est obscura: ergo non possum ei assentiri propter se. Confirm. 2. In humanis stultè crederem, aliquem esse sapientem, & veracem, tantum, quia ipse diceret, se esse talem: ergo etiam actus, quo credimus DEUM esse sapientem, & veracem, malè niteretur hoc motivo. Resp. dist. ma. prima veritas deberet esse prior se ipsa in sensu formali. conc. ma. in sensu reali. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Hoc debet dici in omnibus veritatibus immediatè propter se affirmatis, & in omnibus primis principiis.

Ad 1. confirm. dist. conf. ergo non possum auctoritati Divinæ assentiri propter se, nisi aliunde applicetur. conc. conf. si applicetur. neg. conf. vide n. 49. Ad 2. confir. dist. ant. stultè crederem, si veracitas illius hominis aliunde non applicaretur. om. ant.

si applicaretur. neg. ant. & conf. Certè, si sæpe expertus sum, aliquem hominem esse veridicum, vel si aliunde mihi redditur prudenter credibile, e.g. ratione dignitatis, quæ præditus est, quod veridicus sit, possum prudenter credere ipsi, quando dicit, se hic, & nunc, mihi veraciter loqui, & me non fallere: vel etiam, si dicit, se non solere fallere, nec in certis rebus falli: imò hoc frequenter, & prudenter contingit in humana fide: igitur adhuc prudentius potest id fieri in actibus fidei Divinæ.

169. Ob. 7. Juxta nos resolutio fidei fieret in revelationem mediatam, jam ante mille, & plures annos factam Patriarchis, Prophetis, aut Apostolis: sed hoc est incredibile: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. Hoc nullo modo incredibile visum est Eximio Doctori, & gravissimis aliis auctoribus, quin nec S. Thomæ, qui expressè dicit, fidem nostram illi revelationi mediatæ inniti: verba ejus citavimus n. 149. Aliud est, quod debeamus habere proximiorum aliquam applicationem revelationis, immediatè nobis factam: aliud est, quod debeat ipsa revelatio immediatè nobis, & nostro tempore esse facta: illud concedimus, & inferius exponemus, unde habeatur ea applicatio respectu singulorum: alterum negamus.

Dices ex Haunoldo l. 3. tr. 1. n. 100. Mysterium SS. Trinitatis non est immediatè credibile in se; quia non apparet ex terminis credibile: sed neque revelatio mediatæ apparet immediatè in se ex terminis credibilis: ergo neque ista est immediatè in se credibilis. Resp. neg. ma. Illa ratio saltem non est adæquata. Inprimis implicat, ut mysterium SS. Trinitatis in se appareat credibile, etsi enim apparere possit per visionem beatificam immediatè in se verum, & affirmabile, non tamen potest apparere in se credibile; quia non est testimonium; nam quidquid est credibile, debet esse tale in testimonio DEI: consequenter etiam illud mysterium debet apparere credibile in testimonio, hoc est, in alio. Ulterius illud mysterium neque est in se affirmabile respectu nostri; quia independentè à testimonio DEI non est nobis applicatum, ut possit propter suam solam veritatem movere intellectum. Si tamen posset independentè à testimonio DEI nobis sufficienter applicari in via (de quo non disputo) posset etiam independentè ab illo affirmari. At verò revelatio, etiam mediatæ, potest in ordine ad fidem ita applicari, & deducto ita applicatur per signa credibilitatis: ergo est lata disparitas.

170. Ob. 8. Nostra resolutio fidei committit circulum vitiosum, vel petitionem principii: ergo est insufficientis. prob. ant. nostra resolutio fieret hac ratione: *Credo e.g. incarnationem; quia DEUS summe verax, & sapiens dicit.* Quod si dein ulterius quaeratur: *Quare credis, quod DEUS aixerit:* responderi non posset aliter, nisi: *Credo; quia verax est:* vel *quia hoc dicit, & ita est* sed sic, vel committitur circulus vitiosus, vel petitio principii, ut patet intelligenti:

genti: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. & dico, non responderi tantum: *quia DEUS verax est*; hoc enim non sufficit; nam, etsi DEUS verax sit, potuisset non loqui, & tunc non potuisset ei credi: sed potius intra lineam fidei iterum respondetur: *quia DEUS verax dicit*: & hinc non fit circulus; quia nullus fit progressus, sed sistitur in eodem motivo. Sicut ad questionem: *Cur amas DEUM?* respondetur: *quia est summum bonum*: & si ulterius facilius interroges, non potest aliud responderi intra lineam charitatis: nemo tamen dicit, committi tunc circulum vitiosum.

Potius videri posset, committi petitionem principii, quæ tunc dicitur vitiose committi, quando aliquid, quod non est ex se clarum, aut certum, vel evidens, adstruitur, & petitur, ut admittatur abique illa probatione, sicut admitti solent prima principia evidentiæ. At neque hæc petitio principii committitur in nostro casu; quia, licet intra lineam fidei non probetur ulterius testimonium Divinum, probatur tamen extra lineam fidei, saltem ut evidenter credibile, & credendum: quod non contingit circa prima principia evidentiæ. Et ita propositio: *DEUS testatur, se esse primam veritatem infallibilem*: est quidem per se credibilis intra fidem, sed non nisi præsupposita applicatione sufficiente extra lineam fidei. vide etiam dicta n. 49.

171. Dices. 1. Illa probatio extra lineam fidei non est sufficiens: ergo nec ista responsio. prob. ant. Illa probatio non reddit nos certos de existentia testimonii Divini: ergo non est sufficiens approximatio testimonii Divini, ut propter hoc eliciamus actum fidei firmissimum. prob. conf. objectum non agit, nisi ad mensuram applicationis: e. g. objectum applicatum per apprehensionem, vel actum probabilem, aut obscurum, non agit, aut movet, ut progrediamur ad actum evidentem: ergo neque objectum, applicatum duntaxat per actum inferiorem, & extra lineam habitus fidei, agit, ut progrediamur ad actum firmissimum, & certissimum intra lineam fidei.

Resp. neg. ant. ad prob. om. ant. quia illa motiva, etsi de ipsa revelatione non afferant tantam certitudinem, quanta requiritur ad eliciendum actum fidei, tamen afferunt, ut infra dicemus, aliquam certitudinem moralem. Sed hoc omisso neg. conf. ad hujus. prob. neg. ant. universaliter sumptum; licet enim causa creata non possit naturaliter agere, nisi aliquo modo applicata, tamen non semper agit præcisè juxta mensuram applicationis: quamvis negari non possit, id sæpe contingere.

172. Quod causa, vel objectum, sæpe agat ad mensuram applicationis, & huic effectus commensuretur, patet ex exemplo in objectionem posito, & etiam ex aliis: e. g. ignis magis approximatus magis calefacit. Quod autem id universaliter non sit verum, potest ostendi inductione plurium. Sic cognitio DEI non est digna amore super omnia: at-

tamen applicat bonitatem Divinam, tanquam motivum ad producendum amorem DEI super omnia. Sic approximatio ignis non est substantia, & tamen applicat ignem ad producendam substantiam ignis: & ut loquamur etiam de actibus intellectus, e. g. probabilitas major, de necessitate alicujus rei ad valorem sacramenti, non est certitudo, tamen applicat intellectum ad producendum actum certum de eo, quod debeat talis res adhiberi, ut sumitur ex damnata propositione prima ab Innocentio XI. Item moralis certitudo de existentia præcepti non est evidentiæ, & tamen applicat lumen naturale intellectus ad producendum actum evidentem, quo dicat, ponendum esse actum præceptum: imò idem facit conscientia erronea, etsi nullo modo sit veritas.

Idem contingit in exemplo adducto n. 156. in quo certe dictum bibliopola non meretur tantam fidem, quantam meretur dictum S. Augustini: & tamen dictum bibliopola applicat auctoritatem S. Augustini ad eliciendam tantam fidem, quantam meretur S. Augustinus. Idem fit, si quis superior per famulum alicui intimet aliquod præceptum; nam tunc, etsi famuli auctoritas non mereatur obedientiam, imò per se nec fidem indubitam, tamen debet obediri. Rursus sapientissime contingit, virum primum per famulum significare alteri certa nova, vel talia, aut talia dicta, vel decreta regis, quæ dein alter abique dubio credit, utique non propter locutionem famuli, sed propter auctoritatem viri illius primarii, quam famulus tantum applicavit, sed ita, ut eliciatur actus supra meritum applicationis, vel locutionis famuli.

173. Regula autem alia circa hanc rem non videtur posse dari, quam, quod attendi debeat, ad quid tendat totus actus primus proximus: an scilicet hic tendat ad effectum, qui sit in tali linea, in qua solet effectus produci, omnino commensuratus applicationi: an verò tendat ad effectum, qui sit in alia linea superiori: quod vel experientia, vel alia ratione, deprehendi poterit. Si primum: potest omitti, quod effectus in sensu objectionis commenturetur applicationi. Si secundum: debet negari, quod effectus ei commensuretur.

Et hoc secundum contingit in casu nostro; nam illa motiva præcedentia, seu motiva credibilitatis, non applicant intellectum, præcisè ad producendum actum in sua linea, seu nixum ipsis motivis credibilitatis; quamquam enim etiam producat aliquis actus nixus istis motivis credibilitatis: attamen in eo non quiescunt motiva illa: sed ulterius, una cum imperio voluntatis, applicant intellectum ad producendum actum in superiori linea, sive nixum testimonio Divino. Dixi cum imperio voluntatis; quia motiva credibilitatis sola, nondum sufficienter applicant, aut determinant intellectum ad eliciendum actum fidei; nam iste adhuc prærequirit imperium voluntatis. Unde negari potest, quod illa motiva sola sint adæ-

quata applicatio, seu determinatio: præsertim, si quis replicare vellet, quod in exemplis secundæ classis non totam applicationem as- signaverimus.

174. Igitur res sic contingit. Cognoscit intellectus motiva credibilitatis, quæ suadent evidenter esse credibile, & credendum mysterium e. g. incarnationis, seu dari præceptum illud credendi propter auctoritatem DEI revelantis: hæc veritas movet voluntatem ad parendum præcepto; unde ista imperat per piam affectionem actum fidei: hoc voluntatis imperio determinatur intellectus, ut eliciat eum actum, nixum, non motivis illis præviis, sed auctoritate, vel testimonio DEI: sicut scilicet, quando quis audit bibliopolam dicere, hunc librum esse S. Augustini, nec habet ullam rationem dubitandi de veritate dicti, aliqua fide credit, hunc librum esse S. Augustini: hac fide minori posita, applicatur, seu determinatur intellectus, ut eliciat fidem de rebus lectis firmiorem, nixam dictis S. Augustini.

Dices. 2. Voluntas non potest imperare intellectui firmiorem assensum, quam mereantur motiva præcedentia. Resp. neg. illatum; potest enim omnino imperare firmiorem assensum, non quidem nixum motivis illis præcedentibus, sed altiori motivo testimonii Divini: quod enim voluntas hoc possit, est certum ex Innocentio XI. qui damnavit hanc 19. nam propositionem: *Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium*. Potest nempe voluntas æquè bene determinare intellectum ad implendam obligationem suam, quam possit determinare alias potentias, aut se ipsam. Et quidem voluntas tam prudenter potest imperare adimpletionem præcepti fidei, quam adimpletionem alterius cujuslibet præcepti sufficienter intimati, præsertim, cum præceptum credendi, seu credentias fidei, ut infra dicemus, sit evidens. videatur de hac applicatione motivi Gormaz *de virtut. Theol. a. n. 788.*

DISPUTATIO III.

De Applicatione Objecti Formalis Fidei.

175. **A**uctoritas DEI dicentis, seu testimonium Divinum, cum, saltem juxta communem ordinem Divinæ providentiæ, non innotescat omnibus immediatè per se, debet per aliquid aliud applicari, vel reddi credibile, sive ita proponi, ut assensu fidei omnino dignum sit, & hic ei prudenter adhibeatur, tanquam tali objecto, cui fides prudenter negari non possit, sed juxta leges prudentiæ omnino adhiberi debeat: sicut scilicet proportionaliter liber S. Augustini, ut diximus *n. 156.* debet applicari per auctoritatem bibliopolæ; unde debet adesse aliquod motivum, ex quo ho-

minibus reddatur credibile, DEUM hæc, vel illa revelasse: hoc autem motivum est ordinariè prædicatio ministri, ab Ecclesia missi; sic enim ait S. Paulus *ad Rom. 10. v. 14.* *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur?*

Jam verò auctoritas Ecclesiæ, vel ejus ministri, licet concedatur, non habere eandem auctoritatem cum testimonio DEI (quanquam aliqui oppositum velint, docentes, ipsam prædicationem Ecclesiæ, vel ministri ab ea missi, esse moraliter verbum DEI, de quo agitur inferius *a. n. 443.*) debet tamen tanta esse, ut ipsius prædicatio reddat testimonium DEI evidenter credibile, & credendum: adeoque debet ipsa prius esse evidenter credibilis, ita, ut nemo de Ecclesiæ, ejusque prædicationis veritate, prudenter dubitare possit. In hunc finem DEUS Ecclesiam vestivit signis veritatis planè maximis, & intellectum non omnino pertinacem convincentibus. Hæc autem signa vocantur *motiva credibilitatis*, qualia sunt *prophetia, miracula, uniformitas, & sanctitas doctrinæ, diffusio, seu extensio universalis in omnem orbem &c.* quæ fusiùs infra prosequemur.

Itaque negotium istud sic communis procedit. Primò per signa credibilitatis agnoscit homo, Ecclesiam Catholicam præ omnibus aliis sectis esse credibilem, & credendam, seu pro vera habendam. Ex hoc manifestè sequitur, verbis Ecclesiæ, seu etiam ministri, ejus nomine loquentis, esse credendum. Hinc ulterius, quando illa, vel ejus minister, dicit, hoc, vel illud, esse à DEO revelatum, hos, vel illos libros, esse Canonicos, & continere verbum DEI, credendum est, DEUM id dixisse, illisque libris contineri verbum DEI. Et sic ritè est applicatum testimonium Divinum, cui dein innitendo elicitur actus fidei. Ut autem ordinatè ista omnia explicemus, varias verbi DEI applicationes singillatim examinabimus.

QUÆSTIO I.

De variis Regulis applicantibus Verbum DEI.

ARTICULUS I.

An Sacra Biblia sola sufficienter applicant Verbum DEI.

176. **R**eligiones, seu, si ita velis dicere, sectæ (sumendo hoc vocabulum latius) quæ in mundo hæc datæ sunt, aut adhuc dantur, ad has potissimum classes possunt reduci, scilicet ad Philosophisum, Paganisum, Machometisum, Judaïsimum, & Christianisum. *Paganisus* vocatur cultus plurium Deorum, qualis apud gentiles, & ethnicos, seu paganos fuit.